

Mit tehetünk arról, hogy a szép természet
Néked bolondságot adott, másnak eszet.
Ha kedvünk lesz benne az udvariságot —
Másutt tanuljuk meg s másutt a hivságot,
Ülj fel azért, kérünk, Gönczöl szekerére,
Repülj szárnyaidon a világ végére.

(A kötet 131—132. lapján.)

BAROS GYULA.

ALVINCZY PÉTER ÉLETÉHEZ.

(Kassa város jegyzőkönyveiből.)

1613. sept. 20. Alvinczy uram supplicál megint az házáért, hogy megvehesse és az minemü pénzt adott volt az itt való házára, az böcsületes tanácstól kívánja, hogy megadják neki. Deliberatum: Az házat megengedik neki venni, de pénzt most nem adhatnak, mert nincs. Azt is meg kell tőle kérdeni, hogy az mit az ünnepeben predikált az nyilván való paráznák felől, hogy kicsodák azok.

1614. január 17. Item minthogy Alvinczy uram vasárnap nyilván predikált, hogy Varga Ötvös Istvánné és Nyíró Jakab feleségestől Széplakra ment volna és ott az pápista papokkal éczakának idején hivalkodtak (vagy dévajkodtak (?)) volna, azért felhivatta az becsületes tanács őket, de differálták mostan az dolgot: jobban kell végére menni és ha úgy találhatik, méltó büntetését vegye el mindenik; jóllehet Nyíró Jakab azért azt mondja, hogy ő temetésre és nem valami gonosz végre ment volt ki.

1614. 1. Maii. Fuit frequens amplissimus senatus in domo domini iudicis. Mivelhogy Alvinczy uramat az egri captalan infestálja az itt való háza felől és nem akarván magokat az captalan az transactiohoz accommodálni, találta meg Alvinczy uram az becsületes tanácsot, hogy mellette írának palatinus urunknak, ut suis iuribus defenderetur. Deliberatum: Irjanak mellette és Zörös György menjen el.

14. Maii. Zörös György megjövén palatinus urunktól az Alvinczy uram dolgában referálta az becsületes tanácsnak, hogy mivel az inscriptio s mind peng az egri captalannal való transactio helyes és stál, és mindaddig birhatja Alvinczy uram az házat, míg az 1000 frt az transactióban specificált terminus elő nem jön.

1614. 11. Decembris. Alvinczy uram is kér illendő szállást magának, ha Kedves szolgálatja, minthogy az egri káptalan sollicitálja az házat és resignálni kívánják tőle. Deliberatum: Isten áldomásával alkudjék meg az egri cáptalannal, azon leszen az becsületes tanács, hogy illendő és méltó szállást rendeljenek ő kegyelmének, mindazáltal ő kegyelme is tudakozzék felőle és ha oly házat és szállást tanál, segítséggel leszenek ő kegyelmének.

1615. 3. Martii. Alvinczy Péter uram supplicál, hogy az mi deák Vittebergában volna, annak valami pénzt küldenének. Deliberatum: Meg

kell Péter uramnak mondani, ha az város alumnusa akar lenni, irjon ide Thury; most adjanak 8 aranyat.

1615. 15. *Augusti*. Biró uram előtt és az személyek, úgymint Füzi István, Füzi Imreh, Füzi János, Füzi András, Füzi Gábor, Füzi István és Füzi Sigmond vallanak örököt Alvinczy Péter uramnak az házban, mely Erős Görgynée volt, mivel immár éppen felvették volna az árát.

1615. »Domus Füzianae pars a reverendo domino Petro Alvinczio permutando acquisita.¹

Én Abaujvármegyében, Lengyelfalván lakozó Bay Kata asszony, az néhai vitézlő Ereős Györgynek megmaradott özvegye, adom tudomására mindeneknek, az kiknek illik, ez én levelemnek rendiben, hogy én bizonyos tekintetekből az cassai házrészemet, mely (!) az Füzy Imrével való contractus-levelé megmutat, mindenestől fogva, semmit abba magamnak nem tartván, cserébe Alvinczi Péter pap uramnak, mostan cassai magyar praedikátornak az Klastrombeli házáért, mely ház mellé adott ő kegyelme bizonyos summa pénzt, úgymint kétszázhuszonöt magyar forintot; adtam pedig ő kegyelmének az nemes és királyi város, Cassa, szokott törvénye szerint az nemes és tisztelendő Rayner Menyhért, Cassa városának főbírája hírével örökbe meghihatatlanul az megnevezett Alvinczi Péter pap uramnak és maradékinak, igérvén arra is magamat, hogy esztendő és három nap elteltvén, kész leszek örököt vallanom ő kegyelmének. Melynek bizonyosságára adtam az én pecsétet leveletem, Cassán, 1615. esztendőben, szent Eörsébet asszony nap előtt egy héttel. (L. S.) Eadem, quae supra.

1617. 8. *junii*. Alvinczi uram, Kalmár János supplicálnak Hoporosum Mihály mellett, hogy az minemü büntetésben esett volt és az purgeleitét elvették volt, megadnák. Deliberatum: megengednek mostan nekie s megadják ujabban az purgeleitot, adjon fl. 60

1617. 14. *die, Decembris*. Alvinczi uram supplicál, hogy Bakai Benedeknek adnának most 100 aranyat. Deliberatum: Nem lehet az, hogy annyit adjanak.

1620. 17. *Februarii*. Dominus iudex publicavit literas camerae Scepusiensis nobis sonantes recentes causa taxae annorum 1618. 1619., hogy azt mindjárt letennők. Deliberatum: Ő felségét meg köll találni személy szerint és suplicatiót is kell beadni az taxa felől. Interim Alvinczi Péter uramat kérvén, hogy velünk egyetemben ő felsége eleiben jöjjön fel.

1620. 19. *Martii*. Dominus iudex protulit: Az mi oskolánk, szánja Isten, minemü nagy fogyatkozásban vagy az tanítás miá (= miatt), úgy annyira, hogy Alvinczy uram is tegnap jelenté, hogy immár maga sem reményelhet semmi jót az mester felől, mert csak az sétálásban és hivalkodásban megyen el etc. Deliberatum: Intsük meg avagy ugyan bocsássuk el, mert hiában az mi intésünk, azzal nem gondol.

1620. 17. *Septembris*. Dominus iudex proposuit: Alvinczi uram jelenté, hogy im az egész keresztyénségben communicatit, hogy mindenütt könyörgésre harangozzanak . . . . . rendelt órákor, azért mi

¹ (Az 1535—1653. évi telekkönyvben.)

is méltó, hogy elkezdjük örök emlékezetre és ennek az mi megmutatott királyunknak kívánunk szívünk szerint győzedelmet minden ellenségi ellen. Deliberatum: Mi is megengedjük, mert mostan kívántatik az szivből való buzgó könyörgés és publicáltatni is kell.

1621. 7. *Aprilis*. Dominus Petrus Alvinczi pastor ecclesiae Cassoviensis vigilans in commissis habens a regia maiestate ea oretenus proposuit: Ő felsége az mi kegyelmes urunk elválasztott királyunk én általam erre emlékezteti kegyelmeidet, nyilván tudja kegyelmeidet, hogy ő felségének békességes virágzó helyéből kijöveteli nem maga kívánsága, hanem az sok főrend, magyar urak felső, alsó Magyarországra az confederátus országokkal egyetemben hitták nagy és keserves óhajtasokkal, annak az tűznek felgerjedésének megoltására, az melyet ellenünk egész Magyarországuól raktak volt meg. Ő felsége az régi confederátiót előtte viselvén és mint igaz magyar, nemzetéhez való szeretetéből kijövé, nagy fáradsággal és költségével nem gondolván, úgy viselte gondját ez nemes országnak, hogy mindez ideig is türehető békességes állapotban országunkat oltalmazván, ő felsége szárnya alatt reménységünk kívül jó nyugodalomban vagyunk. Mely ő felsége hazája mellett való fáradságát és forgolódását az ország megtekintvén, tavaly mindjárt királylyá kiáltani és megkoronázni is akarták, melyet ő felsége továbbá gondolkodván és nézvé, mind az proclamatiót s mind pedig az koronázást nem acceptálta. Ezek után az változás mint s hogy lett az uniók között, egy szóval, hogy teljességesen succumbáltak az confederatusok, az mely hogy közülünk ki nem menjen és czégért ne tegyünk neki, hogy az magyar uraim ugyan az főurak megtántorodtanak. Azért noha ő felségének kegyelmeiteknek nincsen kétsége az kegy. hűsége felől, mindazáltal pro firmiori assecuratione kívánja ő felsége meg denuo asserválja kegyelm. ő felségét. Melyet ha megcselekszik kegyelmeitek, ő felsége én általam azt ajánlja, hogy természet szerint való kegyelmességéből nem csak királya, hanem édesattyja akar lenni kicsintől fogva nagyig kegyelmeiteknek. Mely dolog ha arra menne is, hogy iuramentum belli decidáltatnék ez mostani állapot, igéri arra maga ő felsége, hogy kicsinytől fogva nagyig megoltalmaz és őriz minden ellenségeket ellen; kegyelmeitek azért mennél bölcsebben discuralhat ez dolog felől, nekem adjon választ. (A határozat helye a jegyzőkönyvben üres. Kemény.)

1621. 3. *Maii*. Dominus iudex proposuit: Im ő felsége király urunk utban vagyon és csütörtökön haza érkezik sat. A excipiálás pedig legyen ily formán: Langh János uram, Almási István uram legyenek az lovasok előtt és Langh uram perorálván, excipiálja honorifice. Az város egészben legyen fen minden kardfogható cselédjével, mennél jobb módjával lehet. És azután, ha az kapuban érkezik ő felsége, akkor leszállván Langh uram és Almási uram, Alvinczi uram az egész ministeriummal, tanácscsal és az községgel jelen lévén, ő kegyelme Alvinczi uram peroráljon és mennél becsületesebben lehet, úgy excipiálja ő kegyelme az nemes tanács és község nevével.

1622. 5. *Martii*. Fuit frequens amplissimus senatus. Dominus reverendissimus Petrus Alvinczi ő felségétől az mi gravaminakra való reso-

lutiót referálta ily formában és his verbis: Ő felsége kegyelmeiteknek fejedelmi kegyelmességét ajánlja egész városul kegyelmeiteknek. De felet-
tőbb csudálkozik ő felsége, hogy olyan keményen irt legyen kegyelmeitek
emlékeztetvén az ő felsége sokszor tett ígéretere: azon is panaszolkodván,
hogy szabadságukban megbántattanak volna, holott Istenemmel bizonyí-
tom, hogy még ekedik úgy igyekeztem őket oltalmazni, hogy szabadságuk-
ban meg ne bántassanak. Panaszolkodások pedig az több dolgokról rossz
pénz, verés, szidalom, szekerek kérése ha volt, én híremmel nem volt; sőt
jól emlékezem reá, hogy az bírónak megmondottam, hogy senkinek sze-
keret, postalovat ne adjon, hanem igen-igen meghitt emberemnek és
commissiónk nélkül ugyan semmit senkinek ne adjon. De valaminemü
nehézségek és gravaminájok vagon, azt maguk kívánságok szerint com-
planáljuk és az edictumokat, melyet maguk kívántak renoválni, renovál-
tatjuk és mindenekben megőrizni, oltalmazni készek leszünk, sőt fogadá-
sunk szerint szabadságukban is megtartjuk s mások által is megtartat-
juk. Ad haec dominus iudex nomine amplissimi senatus et totius reipu-
blicae summas gratias agit.

1622. 10. Martii. Dominus iudex substitutus Joannes Langh propo-
suit: Talám nem értheti kegyelmeitek, mi dolog történt tegnapelőtt Posa
Ferencz házánál, hogy az Bartha Györgyöt ottan az ő felsége ifjai meg-
fosztották és lábát általverték hegyes törrel, sőt 80 aranyát is vették
vona. Mellyet immár ő felsége is tud és Alvinczi uramnak azt mondotta
ő felsége, hogy jó gyomruak lesznek az Kassaiak, ha ezt elszenvedik,
hogy az nyilván való latrokat meg nem büntetnék, személy válogatók
etc. Azért kegyelmeitek lássa, mit miveljünk, megfogassuk-e Pósnét.
Deliberatum: Jobban menjünk végére, azután meglássuk.

1622. 11. Martii. Dominus Joannes Langh substitutus iudex pro-
posuit: Alvinczi uram ő kegyelme jöve hozzám, jelentvén, hogy ő felsége
üzent volna, én arra azt mondtam, Isten áldomásával mondja kegyelmed,
azonban így kezdé el ő kegyelme, hogy ő felsége csudálkozik rajta,
hogy ilyen szűk ez mi városunk, sem elegendő kenyeret, sem húst
nem találni. Im az commissariusok itt lesznek ma vagy holnap és az
nép is megbővül az városban, nem tudjuk mint s hogy léssen. Monda
Alvinczi uram ő felségének: Kegyelmes uram, bizony ennek legnagyobb
oka az rossz, hitvány pénznek közöttünk való járása, melyet ha valami
módon elveszthetnők, bizony elegendő hús és kenyér lenne. Mond
ő felsége arra, hogy micodás az a pénz? Azonban Alvinczi uram
az zsebéből kivévén egynehányat, megmutatta ő felségének. Ő felsége
kezében vette s megméregette az aranymérteken ő maga is ő felsége,
mondá: bizony rossz. Ez dolog pedig azután annyira ment, hogy ő fel-
sége is azt mondta: bátor kiáltassuk az javát $4\frac{1}{2}$ ismét az polturának,
az ujat és rozszat 3 denár. Item ezt is mondta ő felsége, hogy az
város is igen rut, sáros, nem tartják tisztán, azt is meg kellene tisztí-
tatniok. Ezt mondta Alvinczi uram, hogy kegyelmeiteknek adjuk tudtára.
Kegyelmeitek azért lássa, mit cselekedjünk. Deliberatum: (üres!)

1622. 28. Martii. Dominus iudex proposuit: Alvinczi uram jöve
tegnapi napon hozzá; jelentvén, hogy más dolgai végett ment volna be

urunkhoz és ott megállapodván ő felsége előtt, látta ő kegyelme, hogy szintén az Franczin supplicatiojára akar ő fesége választ tenni. Ő kegyelme ezt látván, mond ő felségének: Kegyelmes uram, én is concivis vagyok itt ez helyben, Felséged ezzel ne siessen, mert az mint én hallottam, nagy vétket cselekedett ez az város ellen és annak szabadsága ellen, azért kegyelmes felségedet kérem, hogy ha lehetséges haladjon egy kevésbé, im az tanácsnak értésére adom. Ugy monda azután ő felsége ámbátor, de én ebben nem tudtam semmit, azért jelentse meg kegyelmed nyomban nekik és két óráig holnapig elvárom őket. És így referálta Alvinczi uram, azért immár kegyelmetek lássa, mit kellessen cselekednünk. Deliberatum: Ő felségéhez fel kell menni, informálni kell ez dolog felől voltaképpen és kérni, hogy ő felsége szabadságunkban tartson és oltalmazzon meg. Melynek véghez vitelére bíró uramat, Langh János uramat küldötte az nemes tanács ő felségéhez. Az hol ő felsége szépen resolválván magát, ő maga ő felsége tanította őket, hogy mennének az commissariusokhoz és kérjék kézben tőlük az Franczint. Azonban bíró uram Langh János uramat, Tánczos Pált és engem, viconotarium az commissariusokhoz küldvén, az szerint kézben kértük, az kik közül leginkább Czobor Imre ő nagysága nagy czáczogással exagerálván az dolgot, kívánta azt, hogy adjuk meg mindenét Franczinnak azután törvénykedjünk vele, ezt hányván szemünkre, hogy, úgy mond, in summa csak azért lakol szegény Franczin, hogy ő legitimus koronás királyához ment oltalmat keresni. (Quod non est verum.) Mi ezt referálván az tanácsnak, másnap ismét ujonnan összejöven az tanács és az Fürmender uram deliberative találták ezt, hogy még egyszer kérjék kézhez és fogtassék meg. Melyet megcselekedvén és sok szó után egyébbel nem tudtak replicálni az commissariusok, hanem azután illyenképpen kérésre vették az dolgot, jelentvén, hogy ő felsége Ferdinandus császár intercedálna mellette, sőt ugyan instructiójokban is vagyon, hogy kérjék az várost, hogy mindenek megadassanak Franczinnak! Ezt értvén, az választ mégis megvittük az tanácsnak. Azért ő kegyelmek ezt is ruminalván, találták ezt, hogy még egyszer az commissariusokat megtaláljuk és ezt mondjuk meg. Deliberatum, hogy mi az ő felsége Ferdinand császár mandátumát becsülettel vettük, sőt mindenekben is ő felségének usque ad conscientiam (?) engedni készek vagyunk. De elhittük, hogy ő felsége az mandátumát amaz iustificatoria clausulával szokta adni mindeneknek rebus hic stantibus seque habentibus, ut praefertur, azért ő felsége annak az Franczinnak panaszát hallván, azért instantiára adatta azt ő felsége. De mivelhogy ő felsége az régi boldog szent királyoknak nyomdokát akarván követni, szabadságunkban, az kire erős hittel megesküdt ő felsége, minket megtart abban és az mi panaszunkat is kegyelmes füleiben veszi jövendőben, azért mi egyáltalában mégis kézben kívánjuk. Ezeket az commissarius uraknak, de verbo ad verbum, sőt fusiusban előlszámálván, Czobor Imre nagy haragszóval mondá: Csak azután hogy tisztelitek az ő felsége mandátumát, de semmit nem adtok rajta. De kassai uraim bátor az orrotoknál tovább néznétek, mert bizony még másképpen leszen, sőt tisztességemre mondom, ő felségének is megmon-

dom ugyan így, mint becsültétek ő felsége intercessióját etc. Ezeket referálván az nemes tanácsnak, azután csak silentio praetermittáltuk, várván, hogy talán magok is megtalálják urunkat. Quod non est factum, sed sic discesserunt.

1623. 16. *Januarii.* Dominus Joannes Bornemissza capitaneus campestris serenissimi principis, domini nostri clementissimi et reverendus dominus Alvinczi pastor ecclesiae hungaricae Cassoviensis proposuerunt: Mivelhogy értette kegyelmek bőségesen immár urunk ő felségének bejövételit, az mely dolog bizony nem szintén tréfa volna, hanem mi úgy mint urunk ő felsége consiliariusi együtt levén mind az ő felsége írását, mind magunk becsületit előttünk akarván viselni, egyéb dolgot és alkalmatosságot nem találhatunk mint, s hogy legyen elegendő állése az ő felsége vitézinek, hanem hogy kegyelmek megrójjá magát és contribuáljon valami bizonyos számú buzát, hogy így kegyelmek is az ő felsége indignációját elkerülhesse és egyéb alkalmatlanságokat, erre annak-okáért viseljen szorgalmatos gondot kegyelmek, mert az külső ember ide bizony semmit nem hoz és így kitudja mi következik belőle, ha fogyatkozás leszen.

1623. 17. *Januarii.* Fuit frequens amplissimus senatus unacum inclyta communitate. Dominus iudex proposuit: Tegnap napon itt fenn létünkben jöve fel Bornemissza János uram és Alvinczi Péter uram az ő felsége consiliariusi akaratajokból, kik kérvén azon, hogy hallgatnók meg követségeket, mi nagy becsülettel vevén köszönetéseket, ő kegyelmek ezt mondák: Im értjük immár ő felségének jövételit, tudván azért, hogy ő felsége sokad magával jön és nem minden hadaival jöhet az városban ő felsége, hanem csak az udvari népe jön ő felségével be. Az élés penig mint s hogy lehessen elegendő városunkban, ezt így talál-
tuk mi ő felsége consiliariusi fel, hogy kivántatik az, hogy kegyelmek megrójjá magát és contribuáljon valamit buzából, hogy így az szükség ne legyen az vitéző nép között, mert, ki tudja micsoda inconventia jön ki belőle. Azért kegyelmektől erre választ várunk. Erre én ő kegyelmeknek azt mondám, hogy effelől beszélgetünk az egész községgel és választ adunk ő kegyelmeknek. Azért mostan azért gyűjtöttük kegyelmek fel, hogy effelől valami bizonyost végezzünk, rójjuk-e magunkat szabadságunk ellen, avagy nem? Ad haec unanimi voto et consensu deliberatum est. Mi semmit szabadságunk ellen nem cselekeszünk és nem is contribuálunk, mivelhogy nem ellenséget, hanem kegyelmes urat várunk ide és oly fejedelmet, a ki az mi szabadságunknak oltalmára is megesküdt.

1623. 24. *Februarii.* Dominus iudex proposuit: Alvinczi Péter uram Gáspár János urammal jöve szintén mostan hozzám, jelentvén, hogy ő felsége üzent volna, úgymond, kegyelmeknek; én azonban hivatám az tanácsbeli uraimat, az kiket kaphaték és hogy eljövén Bodnár Gergely uram ő kegyelme jelenlétében ő felségének három inasi előtt mondá Gáspár János uram: Mondja kegyelmed Alvinczi uram. És Alvinczi uram, elkezdvén, mondá: Urunk ő felsége kegyelmeknek minden kegyelmességét ajánlja és azt üzené meg általunk, hogy felet-

tébb csudálkozik rajta, mi az oka, hogy minden ily drága városunkban; de azt sok discursusokból feltalálta ő felsége, hogy mind kegyelmetek az oka, holott az bort is oly drágán adatja kegyelmetek, az kit soha senki nem hallott Kassán és az is olyan, mintha valami löre volna, ugymond, sőt minden hamisság dolgokat, mert hamis az bíró és hamis az tanács, miért nem limitálja el minden dolognak állapotját. Azért ezt üzente mostan ő felsége egyáltalában, hogy ha az bornak alább meg is nem kezdeti kegyelmetek iczjét, bizony maga kezdet korcsmát és más animadversiója leszen kegyelmetekre. Erre azután úgy hivatam kegyelmeteket, noha én eléggé mentegettem mindnyájunkat ő kegyelme előtt, mondván, hogy majd beszélgetek ő kegyelmeikkel és az mit végezzünk ő felségének tudtára adjuk. Kegyelmetek azért lássa, mit cselekedjünk, mert mostan periclitál egyszer valóban szabadságunknak nagyobb ága. Deliberatum unanimiter: Ő felségét meg kell találnunk, valamint s valahogy audientiát kell nyernünk és ő felségének könyörögnünk, hogy tartson meg szabad. és eleiben adni ő felségének minden nyavalyánkat, mert ez csak gonosz akaróinktól vagyon és eszében veheti minden honnét legyen V. A.¹ Al: P.² Azért inter duo mala, quia minus sit eligendum azt approbáván, az bort mégis szállítsuk alább, úgymint 33 denar iczét, pintet 66 dén.

1623. 25. *Februarii.* Fuit frequens amplissimus senatus et tota inclyta communitas. Dominus iudex proposuit: Im tegnapi napon, az mint az nemes tanács és község elvégezé, hogy én magam, Formunder urammal és harmadmagunkkal mennék fel urunk ő felségéhez az tegnapi üzenet felől, mi elmentünk és eléggé várakoztunk, de ugyan nem lón audientiánk, hanem sok szók után Gáspár János kijövéen urunktól, mondá: Az kegyelmetek resolutióval nem contentus urunk ő felsége, hanem egyáltalában azt kívánja, hogy 64 denár legyen pinti az bornak, mert megérté Timoteustól urunk, hogy elegendő bort vehetne 60 frton itt Kassán; mert ha nem cselekszi kegyelmetek, bizony egyáltalában három helyen tétet korcsmát fel. Sőt azt is kívánja, ugymond, ő felsége, hogy minden marhának, buzának és kalmárururak is az árát mi limitáljuk és még ma in scriptis beadjuk ő felségének, mert ezt az ország eleiben akarja adni. Azért kegyelmetek lássa, mit cselekedjünk, holott eléggé búsulunk, hogy sem audientiánk nem lehet és immár hamis az nevünk is. Ad haec dominus tribunus plebis solenniter indicavit: Tegnapi napon estve látván, hogy gyertyám égett házamban, estve feljöve Mikó Ferencz uram István deákkal és ottan egy italt hozatván, kezdém az tegnapi állapotot beszélgetni, hogy ilyen utálatos és gyalázatos szót ütöttek bíró uram és tanács fejéhez Alvinczi uram követsége által. Mikó uram megesküvék, hogy ott benn volt, hogy ő felsége üzent, de azt nem mondta bíró uram felől, sem az tanács felől, és nem igazat mondott Alvinczi uram szemére is terítem, ugymond, Pap György, jöjjön fel kegyelmed holnap hozzám, szemében

¹ Waranay András.

² Alvinczi Péter.

megmondom, nem urunk szavát szólta; hanem az kalmárok felől mondta ő felsége, hogy hamisak és nem igazak, mert mindent drágán adnak.

1623. 19. *Aprilis*. Dominus iudex proposuit. Alvinczi Péter uram üzene egy szolgájától, hogy engedném meg, hogy az kavaczanyiakkal az tilalmasban valami tízezer karót csináltathatna. Én erre semmi választ nem adtam, hanem hogy az nemes tanácsnak hírré teszem és válasza leszen ő kegyelmének. Ad haec deliberatum: Megengedik ily okon, hogy ő felségénél ő kegyelme is annál kedvesebben szolgálhasson. Tizenkétezeret adnak.

1623. 29. *Maii*. Item az ujfalusi predikátor felől, mivelhogy immár egynehányszor maga elbúcsuzott, sőt senkivel semmit sem gondol, hanem az predikáló székéből is rútol megszidogatja őket, fattyú, kurváknak, minek. Azért az ujfalusiak supplicálnak, hogy találjon módot az nemes tanács, hogy menekedhessenek meg tőle, mert egyáltalában nem kívánnák többé való maradását. Deliberatum: Alvinczi uramat meg kell találni es ugyan meg kell mondani, hogy egyáltalában ő kegyelme küldje el, mert az nemes tanács sem szenved többé.

1623. 2. *Junii*. Item az mely levelet küldtünk volt Boczkainé asszonyomnak Alvinczi uram intercessiójára, az minemű választ irt az asszony reá, adjuk olvasni Alvinczi uramnak. Deliberatum: Méltó, hogy communicáljuk ő kegyelmével.

Közli: KEMÉNY LAJOS.

WESSELÉNYI FERENCZ NÁDOR ELLEN IRT PASQUILLUS.

Kassa város 1654-ik évi jegyzőkönyvéből:

»Die 4. Martii. Attestationes ad gratiosam illustrissimi domini comitis generalis requisitionem contra Joannem Egeressy legitime exactae.

De eo et super eo: Mít hallott az tanú Egeressy János szájából az *pasquillusok* dolgában.

Testis Nicolaus Borbély annorum circa 30 fide mediante fassus: Hitem s jó lelkem-isméreti után mondom, hogy én Egeresitől magától az pasquillusok dolgában semmit sem hallottam, hanem Polánkay Mihály uramnak volt egy János Diák nevü diákja, az ki itt az városban sebben esvén, gyógyítása végett hozzám igazítatott. Nálam létében azért láttam, hogy Egeressy uram kétszer vagy háromszor jött azon deákhöz és valami levelecskéket adott neki leírásra, sugván egymással, de nem láthattam egyebet benne, hanem csak az titulusát, mely ilyen volt: *Pasquillus*; azt is csak alig láthattam meg, mert mihent vévén eszében azon deák, mindjárt elrántotta az asztról s eldugta. Annakutána kigyógyulván valamennyire az sebből azon deák, mondá: Szintén eluntam már magamat, menjünk ki egykevéssé az mezőre. Melyet megcselekedvén, mondá sétálás közben azon deák: Vaj, mely szép dolgokat olvasok én majd, s olvasni kezdé amaz rút, mocskos pasquillust generális uram ő nagysága, Hatvany uram, Sós Gábor és valami aranylánc felől etc.; melyet hallván, mondék: Valaki az oka, megbusul érette, mert ez rút állapot. Kezemhez penig

semmiképen nem keríthetem, mert igen féltette azon deák, hanem ezt, az melyet im beadok, az szállásomon találta felejtteni.«

1655. deczemb. 2-án.

Attestationes ad gratiosam requisitionem illustrissimi domini comitis palatini Francisci Vesseleny etc. legitime exactae:

De et super eo: 1. Tudja-e, látta-e, hallotta-e az tanu, hogy Egeresy János irta volna az *pasquillust* palatinus urunk ő nagysága felől generalisságában, és ha látta-e azon írást, és ha ugyan Egeresy János kezeirása volt volna? 2. Tudja-e, látta-e és hallotta-e az tanu, hogy holott irta volna Egeresy János az *pasquillust*, mely helyen és ki házánál? 3. Hallotta-e az tanu és látta-e mikor, irta, és kitől hallotta volna, hogy ugyanazon *pasquillus* lött volna?

1. testis. Egregius Nicolaus Fejér, annorum circa 43. fide mediante fassus est: Tudom nyilván, hogy egyidőben egy szálláson levén Egeresy Jánossal Ternyey Istvánnál, oda találta jönni Csanálosy Pap János és noha valóban meg volt hagyva, hogy sem én, sem más ne nyuljon Egeresy János írásához, mindazon által felnyula Pap János az almáriom feliben s véve valami papirost alá, a melyet megtekintvén, láttam szememmel, hogy palatinus urunk ő nagysága ellen való *pasquillus*, a mely Egeresynek maga kezeirása volt s kétség nélkül az első *maculatorium* volt, mert egynehány versek ki voltak vonva; melyet eszében vevén Ternyeiné Lovas Katha, kiragadta Pap János kezéből s eltette, valóban haragudván reá, hogy hozzányúlt Egeresy János írásához.

2. testis. Joannes Léway alias Szabó, annorum circa 30. fide mediante fassus est: Igy tudom az dolgot, hogy midőn Szilágyi István uram néhai Lángh János árvája házában lakott volna, bé találta szólítani, hát ott ír Egeresy János, s kérdvén, mit ír kegyelmed öcsém uram, melyre azt felelé: csak holmit. Félre híván osztán engemet Szilágyiné, monda: az *pasquillust* írja s igazítja, a mi nem jó benne, de még az utczákon is eleget elhánytak már benne. Minemü *pasquillust* írt légyen penig, nem tudom, hanem azon nap ismét oda menvén, hallottam, hogy Egeresy János palatinus urunk ő nagysága ellen való *pasquillust* olvasta, még Szilágyiné is olvasta.

(1655. die 2. Decembris. Kassa város jegyzőkönyve.)

Közli: KEMÉNY LAJOS.

GYÖNGYÖSI MURÁNYI VENUSÁHOZ.

Verssegly »Mi a Poézis? és ki az igaz Poéta?« című elmélkedésében (Budán, 1793), a rímes verselést hibáztatva, a 29. lapon, Gyöngyösi Murányi Venusának 1664. évi kiadásából példaképen idézi a következő versszakot:

A' melly tágasság van az ég 's a' föld között
Lakó helyt magának a' Hír ottan szerzőtt,
Füile előtt semmi úgy el nem rejtözött,
A' melyet megtudni innét nem érkezött.

S azután ekként folytatja:

»Ezen gondolatot a' természeti¹ magyar beszédben így fejezzük ki: »A' Hír ama' tágasságban« szerzőt magának lakóhelyt, mely az Ég és Föld között vagyon. Semmi olly titkon nem történhetik, a' mit ő innen ki nem kémlene.«

»A kolosvári herélő, a' ki Murányi Venust 1702. esztendőben kiadta, 's a' kit azután a' többi nyomtatók is követtek, ezen szókban: *szerzőt, rejtőzött, érkezött*, az orthographiát rosszalván, mivel már akkor így kezdődtek írati: *szerzett, rejtezett, érkezett*, és erre nézve az első szóhoz *között* más hasonló hangú szókat keresvén, halhatatlan Gyöngyösinek szép gondolattját, ismét az egy hangegyeztetés kedvéért, fogytig meg rontotta, midőn azt ekképen megváltoztatta:

A' melly tágasság van az ég 's a' föld között,
Lakására a' Hír ide *felköltözött*.
Semmi rejtekében úgy nem *tekerzőzött*,
Kit a' Hír nem tudott, 's reá nem *feddőzött*.

Valahány szó, melly a' kolosvári kiadónak agyvelejéből származik, annyi szentségtörés, annyi mérgefórasztó kábaság!«

Eddig Verseghy.

Azt gondolná az ember, hogy ezen erélyes figyelmeztetés után, a későbbi kiadók helyre igazították »a kolosvári herélő« önkénykedéseit. Fájdalom, ez nincs így. Megvan a »mérgefórasztó kábaság« Dugonics kiadásában (három évvel Verseghy figyelmeztetése után), sőt még a Toldyében is (1864. 38. l.), pedig ez utóbbi, a címnap szerint, állítólag »az eredeti kiadások alapján« készült.

A Murányi Venus I. kiadása (Kassa, 1664.) egy példányban van meg Budapesten. Jó dolgot művelne a Franklin-Társulat »Régi Magyar Könyvtára,« ha ezt mielőbb sorra kerítené.

Sz. K.

ARANY JÁNOS KÉT LEVELE ABONYI LAJOSHOZ.

I.

Pest, aug. 21. 1863.

Kedves öcsém!

Igéretem szerint becses novellája tiszt. díját idezárva nem késem küldeni; a menyinyit előttem Simonfi Kálmán említett kegyed kívánsága felől. — Múlt félévi budgetem szerint többet is adhattam volna, de az inség és szárazság nem csak a gazdákat, hanem a szerkesztőket is érte, s ezek közt engem is nagyon érezhetőleg.

Becsés dolgozatát máskor is elvárva, maradok

szíves jóakarója

Arany J.

Kívül: Tekint. Márton Ferencz úrnak Szolnok-Abony.

Küldi a »Koszorú« szerkesztősege.

¹ Ma *természetes*-nek mondanók.

II.

Pest, nov. 22. 1864.

Kedves öcsém uram!

Vévén sorait, miután most éppen jött be néhány forint, sietek azt elküldeni, míg más valaki igényt nem formál reá. A háromszázhatvan forintról tessék újra egy kis elismervényt küldeni: hogy számadásomhoz mellékelhessem.

Egyszersmind idezárok egy alapító levelet: tessék betölteni, aláírni és nekem azonnal visszaküldeni, hogy a nov. 30-án tartandó gyűlésre bejelenthessem. Természetes, hogy mint kötelezvénynek, nem írói álnevét fogja aláírni, és ha lehet egy vagy két láttamozó, a sem árt.¹

Fogadja tiszteletemet és szíves jó kívánatomat az »új élethez!«
Maradván

igaz tisztelője
Arany János.

Közli: GYÖRE JÁNOS.

¹ Házasságához.

